

STOWARZYSZENIE KSIĘGOWYCH W POLSCE
RADA NAUKOWA

ZESZYTY TOM 74 (130)
TEORETYCZNE
RACHUNKOWOŚCI

WARSZAWA 2013

Spis treści

Od Zespołu Redakcyjnego	5
Mieczysław Dobija – <i>Kosztowa funkcja produkcji w zastosowaniach makro- ekonomicznych</i> – Production and cost function in macroeconomic context	7
Lena Grzesiak, Agnieszka Skoczylas-Tworek – <i>Audyt i kontrola w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw</i> – Audit and control in small and medium-sized enterprises	25
Jacek Jaworski, Tomasz Kondraszuk – <i>Ramy koncepcyjne zastosowania stra- tegicznej karty wyników w gospodarstwie wiejskim</i> – Application of the Balanced Scorecard in family farm management	45
Łukasz Matuszak – <i>Wycena składników sprawozdania finansowego w realizacji koncepcji true and fair view – teoria i regulacje</i> – True and fair view concept in measurement of financial statements ele- ments – theory and regulatory framework	65
Halina Waniak-Michalak, Ewelina Zarzycka – <i>Czynniki wpływające na wy- bór organizacji pożytku publicznego przez darczyńców indywidualnych w Polsce – czy dane finansowe mają znaczenie?</i> – Factors motivating individual donors to support public benefit organiza- tions in Poland – does financial information matter?	91
Ewa Śnieżek, Joanna Kaputa – <i>Wybrane aspekty realizacji kontraktów długo- terminowych w sektorze budowlanym w Polsce</i> – Selected aspects of long-term contracts in the construction industry in Poland	109
Adam Żwirbla – <i>Próg rentowności a ocena siły dochodowej przedsiębiorstwa</i> – Break even point and estimation of a company’s earning power	131
Regulacje rachunkowości i audytu – projekty, zmiany, opinie – Accounting regulations and auditing – projects, changes, reviews	167
Marzena Remlein – <i>Zmiany w zakresie konsolidacji sprawozdań finansowych. MSSF 10 Skonsolidowane sprawozdania finansowe</i> – Changes in consolidation of financial statements. IFRS 10 <i>Consolidated Financial Statements</i>	167
Biogramy polskich myślicieli rachunkowości – Profiles of Polish accounting theorists	181
Elżbieta Pogodzińska-Mizdrak – <i>Elżbieta Burzym</i>	181

Sprawozdania z konferencji	
– Reports on conferences	193
Teresa Kiziukiewicz, Piotr Waśniewski – <i>Sprawozdanie z XXI Konferencji Naukowej Rachunkowość w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi</i>	
– <i>Report on the Conference Accounting in Management of Enterprises</i>	193
Sławomir Sojak, Elżbieta Czerska – <i>Zestawienie prac habilitacyjnych i doktorskich z zakresu rachunkowości obronionych w Polsce w latach 2007–2012</i>	
– <i>A directory of habilitation and doctoral theses in accounting completed in Poland in the period 2007–2012</i>	197
Wykaz recenzentów artykułów w ZTR w 2013 roku	
– List of reviewers of articles in ZTR in 2013	235
Informacja dla autorów	237
Instructions for authors	245

Kosztowa funkcja produkcji w zastosowaniach makroekonomicznych

Mieczysław Dobija

Streszczenie

W artykule przedstawiono naturalną funkcję produkcji, do której punktem wyjścia jest koszt wytworzenia. Do funkcji produkcji prowadzi naturalne uogólnienie rachunku kosztów, jednak z uwzględnieniem teoretycznych dokonań w zakresie kapitału ludzkiego, które pozwalają na włączenie do modelu kosztów pracy. Zastosowania tej funkcji i jej składowych, jak wskaźnik produktywności pracy oraz udział pracy w wartości produktu pozwalają zrewidować i bardziej precyzyjnie zinterpretować kategorię *labor share* oraz określić jej znaczenie w teorii kursu walutowego.

Summary

Production and cost function in macroeconomic context

This paper describes a new production function, for which production cost is the starting point. The production function arises from natural generalization of costing, but with account taken of theoretical issues connected with human capital. Basic formulas of labor cost are incorporated. The application of the new production function allows for deeper explanation of the significant role of labor productivity and labor share in economic theory. Moreover, both categories improve the theory of exchange rate.

Audyty i kontrola w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw

Lena Grzesiak, Agnieszka Skoczylas-Tworek

Streszczenie

Przedsiębiorstwa działają we wciąż zmieniającym się środowisku organizacyjnym, prawnym, gospodarczym. Istotne znaczenie dla ich działalności ma zatem przyjęty system zarządzania organizacją określany również systemem kontroli wewnętrznej. W efektywnym i skutecznym funkcjonowaniu tego systemu pomocą może służyć jedno z narzędzi jego oceny, jakim jest audyt bądź kontrola w postaci wewnętrznej komórki organizacyjnej. Świadczą one usługi zarówno oceny, jak i doradztwa, dlatego powinny stać się elementarnym procesem kierowania przedsiębiorstwem. O ile funkcjonowanie kontroli w strukturach przedsiębiorstw jest zjawiskiem stosunkowo powszechnym, o tyle w odniesieniu do audytu nie wszystkie przedsiębiorstwa decydują się na korzystanie z tego rodzaju narzędzia wsparcia. Ma na to wpływ nie tylko brak regulacji w zakresie funkcjonowania audytu w sektorze przedsiębiorstw, ale również takie czynniki, jak wielkość organizacji, rodzaj i skala prowadzonej działalności, wielkość przychodów czy uwarunkowania społeczne, ekonomiczne i psychospołeczne. Celem opracowania jest przedstawienie istoty i znaczenia kontroli oraz audytu, a także wskazanie determinant korzystania z tego rodzaju narzędzi oraz usług przez organizacje należące do sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Metodologia wykorzystana w opracowaniu opiera się na analizie opisowej i porównawczej związanej z przedstawieniem specyfiki funkcjonowania przedsiębiorstw należących do tego sektora oraz prezentacji wyników badania ankietowego ukierunkowanego na postrzeganie oraz kształtowanie się zjawiska korzystania z usług audytu w tych organizacjach na przykładzie województwa łódzkiego.

Summary

Audit and control in small and medium-sized enterprises

Enterprises operate in an ever-changing environment: organizational, legal and economic. Hence the importance for their business activity of the adopted system of organizational management, also referred to as the internal control system. The effective functioning of this system can be supported by an assessment tool – audit or control in the form of internal organizational units. Such units provide both assessment and counseling, so they should become part of the elementary process of corporate management. While the presence of the control function in corporate structures is a widespread practice, not many companies decide on introducing the audit function. This is due not only to the lack of regulation in the field of internal audit in the business sector, but also to such factors as the size of the organization, the nature and scale of the business, the amount of revenue, and social, economic and psychosocial determinants. The aim of this paper is to present the nature and significance of control and audit, as well as to identify the determinants of the use of this type of tools and services by organizations in the sector of small and medium-sized enterprises. The methodology used in the study is based on descriptive and comparative analysis related to the presentation of specific needs of companies operating in this sector and results of a survey focused on the perception and use of audit services in these organizations on the example of a group of companies from the Lodz region.

Ramy koncepcyjne zastosowania strategicznej karty wyników w gospodarstwie wiejskim

Jacek Jaworski, Tomasz Kondraszuk

Streszczenie

W sektorze przedsiębiorstw jedną z popularniejszych koncepcji służących do integrowania działań operacyjnych z celami strategicznymi jest koncepcja strategicznej karty wyników. Celem rozważań niniejszego artykułu jest omówienie kierunków wykorzystania strategicznej karty wyników w gospodarstwie wiejskim

ze szczególnym uwzględnieniem identyfikacji jego celów oraz ich mierników. W pierwszej części artykułu omówiono oryginalną (pierwotną) koncepcję strategicznej karty wyników, jej funkcje i metody wykorzystania. Druga część artykułu zawiera propozycję modyfikacji standardowej struktury karty na potrzeby gospodarstwa wiejskiego wraz z przykładowym zestawem celów i ich mierników.

Summary

Application of the Balanced Scorecard in family farm management

One of the most popular concepts used in the business sector for integrating operating activities with strategic objectives is the concept of the Balanced Scorecard. The purpose of this paper is to discuss the applications of the Balanced Scorecard in family farms, with a particular focus on identification of the objectives and measurement of this type of economic activity. In the first part of the paper the original concept of the Balanced Scorecard and its functions and methods of use are discussed. The second part of the paper contains a proposal for modification of the standard structure of the card to adapt it to the needs of family farms, and provides a sample list of objectives and indicators.

Wycena składników sprawozdania finansowego w realizacji koncepcji *true and fair view* – teoria i regulacje

Lukasz Matuszak

Streszczenie

We współczesnej gospodarce wzrasta znaczenie i rola funkcji informacyjnej rachunkowości, a zwłaszcza sprawozdawczości finansowej przedsiębiorstw. Sprawozdanie finansowe stanowi dla użytkowników zewnętrznych podstawowy nośnik informacji o sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowym przedsiębiorstwa, dlatego też powinno być ono sporządzone w taki sposób, aby w najwyższym stopniu realizowało koncepcję *true and fair view presentation* (TFV). Podstawą tworzenia informacji w sprawozdaniu finansowym jest proces wyceny, który powinien być podporządkowany realizacji celów stawianych przed sprawozdaniem finansowym. Dlatego pytanie badawcze, jakie się tu pojawia, brzmi: czy proponowane obecnie w teorii i w regulacjach metody i zasady wyceny realizują w możliwie najwyższym stopniu koncepcję TFV w sprawozdaniu finansowym? W opracowaniu wykorzystano takie metody badawcze, jak analiza literatury, analiza porównawcza, metoda syntezy, metoda dedukcji oraz metoda dyrektywy celowościowej. W artykule określono między innymi istotę koncepcji TFV oraz treść ekonomiczną miar wyceny sprawozdania finansowego, a także poddano analizie porównawczej metody i szczegółowe zasady wyceny sprawozdania finansowego w regulacjach ustawy o rachunkowości i MSSF. We wnioskach zaprezentowano autorskie stanowisko w odniesieniu do kierunków dalszego kształtowania się wyceny sprawozdania finansowego w kontekście realizacji koncepcji TFV. Na tej podstawie zaprezentowano autorski zarys sprawozdania finansowego ogólnego przeznaczenia.

Summary

True and fair view concept in measurement of financial statements elements – theory and regulatory framework

In today's economy, the importance and role of the accounting information function is increasing, especially in corporate financial reporting. The financial statements for external users are the primary carrier of information about the financial situation of the company and therefore, in accordance with fundamentals of accounting, they should be prepared in a way that as much as possible complies with the concept of true and fair view (TFV). The basis for creating information in financial statements is the valuation process, which should be subordinated to the realization of the aims of financial reporting. Therefore, the research question that arises here is whether the valuation methods and principles present in contemporary theory and regulations are able to sufficiently implement the concept of TFV in financial statements? The research methods adopted in this study include analysis of the literature, comparative analysis, synthesis and deduction. The study, among others, analyses the essence of the true and fair view concept and

the economic substance of measures used in valuation, as well as discusses the specific valuation methods and principles in the IFRS and Polish legal regulations. The conclusion presents the author's view on further development of measurement in financial statements in the context of TFV concept implementation and on this basis outlines the author's proposal for a general purpose financial statement.

Czynniki wpływające na wybór organizacji pożytku publicznego przez darczyńców indywidualnych w Polsce – czy dane finansowe mają znaczenie?

Halina Waniak-Michalak, Ewelina Zarzycka

Streszczenie

Organizacje pożytku publicznego (OPP) realizują cele głównie niefinansowe, społecznie użyteczne, służące dobru jednostki lub dobru publicznemu. Prowadząc swoją działalność, korzystają one często z ogromnych sum pieniędzy pochodzących od indywidualnych lub instytucjonalnych darczyńców. Wyniki finansowe OPP w Polsce pokazują znaczącą nierówność osiąganych przychodów. Może to oznaczać, że darczyńcy stosują określone kryteria w podejmowaniu decyzji, której organizacji dobroczynnej udzielić wsparcia finansowego. Celem badania jest określenie czynników o charakterze finansowym i niefinansowym, wpływających na wybór przez darczyńców indywidualnych określonej organizacji *nonprofit*, którą wesprą finansowo. Metodą badawczą stosowaną dla realizacji postawionych celów jest ankieta oraz eksperyment laboratoryjny. Ankieta przeprowadzona wśród darczyńców indywidualnych pozwoliła na identyfikację czynników motywujących ich do dokonania darowizn. Eksperyment miał na celu wyjaśnienie przyczyny, dla której darczyńcy indywidualni nie korzystają ze sprawozdań finansowych OPP, oraz ustalenie warunków, jakie musiałyby te sprawozdania spełnić, aby były użyteczne. Przeprowadzone badania potwierdziły, że indywidualni darczyńcy w Polsce w niewielkim stopniu wykorzystują sprawozdania OPP. Przyczyną takiego stanu jest między innymi zbyt duża liczba informacji zawartych w sprawozdaniach i/lub niewiedza darczyńców o miejscu publikacji tych sprawozdań. Z drugiej jednak strony duża część uczestników badania wykazała zainteresowanie danymi finansowymi i wynikami niefinansowymi OPP na potrzeby podjęcia decyzji.

Summary

Factors motivating individual donors to support public benefit organizations in Poland – does financial information matter?

Public benefit organizations (PBOs) mostly have non-financial purposes and serve the general public or individuals. Their activities are frequently funded with huge sums of money offered by individual donors. A financial analysis of PBOs shows that their incomes vary considerably. This leads to a thesis that donors use specific criteria to choose the charity they want to fund. This study aims to establish which factors encourage individual donors to donate the money. The research methods used for the realization of this objective are the questionnaire survey and laboratory experiment. The survey of individual donors has allowed to identify factors motivating them to make donations. The experiment was designed to clarify reasons why individual donors do not use financial statements of PBOs in decision making. The findings provided by the questionnaire survey show that Polish donors still make very limited use of PBOs' financial statements in this process. This is mainly due to their low opinion on the usefulness of financial statements, as they either lack the necessary information or provide an overwhelming amount of data, and/or lack of knowledge where to find the published statements. On the other hand, the research has also found that donors are conscious that financial as well as non-financial data are important for decision making.

Wybrane aspekty realizacji kontraktów długoterminowych w sektorze budowlanym w Polsce

Ewa Śnieżek, Joanna Kaputa

Streszczenie

Pogarszająca się sytuacja finansowa przedsiębiorstw budowlanych skłania do refleksji nad czynnikami powodującymi utratę płynności i upadek wielu spółek sektora budowlanego. Celem artykułu jest rozważenie niektórych aspektów realizacji kontraktów długoterminowych w branży budowlanej w Polsce, w kontekście wypłacalności i przetrwania przedsiębiorstw na rynku. Podstawową metodą badawczą wykorzystaną w artykule były studia literaturowe, analiza wybranych aktów prawnych oraz metoda dedukcyjna przy formułowaniu wniosków końcowych. Autorki określiły kluczowe problemy związane z realizacją kontraktów długoterminowych w ramach zamówień publicznych. Wskazały na podstawowe sprzeczności i niejasności w prawie zamówień publicznych, podkreślając ich wpływ na przyszłość przedsiębiorstw sektora budowlanego w Polsce, zwłaszcza w kontekście utrzymania płynności środków i wypłacalności.

Summary

Selected aspects of long-term contracts in the construction industry in Poland

The deteriorating situation of construction companies induces reflection on the factors that cause insolvency and failures of many companies in the construction sector. The purpose of this paper is to consider some aspects of long-term contracts realisation in the construction sector, in the context of companies' solvency and survival problems in business reality. The authors used literature studies and legal regulations analysis as the research method, and the deduction method in formulating the final conclusions. The authors have identified the main problems associated with execution of long-term public procurement contracts. They pointed out the basic contradictions and ambiguities in the law of contracts and how this affects the future of construction companies, especially in terms of liquidity and solvency problems.

Próg rentowności a ocena siły dochodowej przedsiębiorstwa

Adam Żwirbla

Streszczenie

W literaturze ekonomicznej pojęcie siły dochodowej przedsiębiorstwa autorzy najczęściej interpretują jako zdolność do generowania zysków. Artykuł jest próbą przedstawienia w nowym świetle zjawiska siły dochodowej przedsiębiorstwa. Pierwsza część artykułu przedstawia nowe podejście metodologiczne do pojęcia progu rentowności. W artykule przedstawiono rozwiązanie istotnego problemu interpretacji pojęć, takich jak „przeliczeniowy próg rentowności”, „produkt umowny” oraz „jednostka umowna”. W artykule podjęto próbę pomiaru, analizy i oceny siły dochodowej przedsiębiorstwa za pomocą układów wzorcowych wskaźników ekonomicznych. W dalszej kolejności wskaźnik siły dochodowej przedsiębiorstwa podlega dekompozycji, co prowadzi do analizy piramidalnej. W opracowaniu zaprezentowano rozwiązania odmienne od tych, które można spotkać w literaturze przedmiotu, a pewne propozycje, które da się tutaj zauważyć, są oryginalnym wkładem autora na tym polu.

Summary

Break even point and estimation of a company's earning power

In economic literature, the authors generally interpret a firm's earning power as its capacity for generating profit. This paper is an attempt to present earning power in a new light. The first part of the paper presents a new methodological approach to the break even point concept. It offers a solution to an

essential problem of interpreting such concepts as „conversion break even point”, „contractual product” and „contractual unit”. The purpose of this study is to measure, analyse and estimate a firm’s earning power using the method of pattern system of economic ratios. In the second part of the paper the earning power ratio is decomposed, which leads to pyramid analysis. This work offers solutions different from those presented in the literature, and some proposals which we can find here are original contributions of the author.

Regulacje rachunkowości i audytu

– projekty, zmiany, opinie

Zmiany w zakresie konsolidacji sprawozdań finansowych

MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe*

Marzena Remlein

Streszczenie

Celem niniejszego artykułu jest prezentacja i analiza nowych regulacji zawartych w MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe*. W artykule przedstawiono warunki sprawowania kontroli. W szczególności omówiono sprawowanie władzy, uzyskiwanie zróżnicowanych zwrotów z tytułu zaangażowania oraz możliwość wykorzystania władzy do wywierania wpływu na wysokość tych zwrotów. Metodą badawczą przyjętą w opracowaniu jest analiza rozwiązań zawartych w MSSF 10.

Summary

Changes in consolidation of financial statements. IFRS 10 *Consolidated Financial Statements*

The purpose of this paper is presentation and analysis of the existing regulations under IFRS 10 *Consolidated Financial Statements*. The article includes analysis of the elements of control. The paper relates to and analyses IFRSs views on power over the investee, exposure, or rights, to variable returns from its involvement with the investee and the ability to use its power over the investee to affect the amount of the investor’s returns. The research method used include descriptive analysis.